

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
імені Б. Д. Гаврилишина
Кафедра політології та філософії імені Сергія Коновала**

ДИПЛОМНА РОБОТА

бакалавра

на тему:

**«Міграційна політика Європейського Союзу: соціальні, економічні та
політичні наслідки»**

Виконавець:

Студентка 4 курсу групи Пол-41

Датіашвілі Інна

Науковий керівник:

доктор філософських наук,

професор Тетяна Чолач

Тернопіль–2025

З М І С Т

ВСТУП	2
Розділ 1. Теоретичні основи міграційної політики Європейського Союзу	4
Розділ 2. Взаємодія міграції та суспільства: економічні, соціальні та політичні виміри	10
2.1. Міграція як фактор соціальної трансформації ЄС	10
2.2. Економіка в умовах глобальної міграції: вигоди і ризики для ЄС ...	15
2.3. Політичні стратегічні вибори ЄС: як міграція формує європейські погляди на безпеку та управління	20
Розділ 3. Перспективи розвитку міграційної політики ЄС	26
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність теми дослідження міграційної політики Європейського Союзу зумовлена численними факторами, серед яких можна виокремити глобалізацію, кризові явища у країнах-джерелах міграції, загострення питань національної безпеки та економічних нерівностей у світі. З одного боку, ЄС стикається з необхідністю ефективного управління міграційними потоками, що зумовлено високими ризиками для соціальної стабільності, з іншого - маючи спільну політику, ЄС також прагне ефективно використовувати потенціал мігрантів для забезпечення економічного розвитку та збереження демографічної стабільності.

З огляду на це, вивчення соціальних, економічних і політичних аспектів міграційної політики ЄС є надзвичайно важливим для розуміння сучасних тенденцій і можливих шляхів розвитку цієї політики в майбутньому.

Ступінь вивчення проблеми. Питання міграційної політики ЄС активно досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Однак, хоча існує велика кількість праць, присвячених окремим аспектам міграції, таких як економічний вплив міграції на ринок праці чи соціальна інтеграція мігрантів, комплексне дослідження соціальних, економічних та політичних аспектів цієї проблеми в контексті ЄС залишається обмеженим. Серед важливих робіт можна відзначити роботи таких авторів, як Андрейко В., Безушко М., Вімон П. та багато інших, а також дослідження європейських аналітичних центрів, які зосереджуються на міграційній політиці та її впливі на європейські країни.

Метою дослідження є вивчення міграційної політики Європейського Союзу через соціальні, економічні та політичні аспекти, а також оцінка її впливу на розвиток країн-членів ЄС і перспективи вдосконалення цієї політики.

Відповідно до мети формулюємо такі **завдання**:

- дослідити основні принципи та цілі міграційної політики ЄС;
- проаналізувати соціальні, економічні та політичні наслідки міграційних потоків для країн ЄС;
- вивчити ефективність сучасних підходів до інтеграції мігрантів в європейське суспільство;
- визначити перспективи розвитку міграційної політики ЄС.

Об'єктом дослідження є міграційна політика Європейського Союзу в контексті її соціальних, економічних і політичних аспектів.

Предметом дослідження є вплив міграційної політики ЄС на соціальні структури, економічні процеси та політичні відносини в країнах-членах ЄС.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань роботи будуть використані такі методи дослідження як: порівняльний (для порівняння різних моделей міграційної політики, застосовуваних у країнах ЄС), історичний (для вивчення еволюції міграційної політики ЄС у часі), системний підхід (для комплексного аналізу міграційної політики та її впливу на різні сфери суспільства) та інші.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів для вдосконалення міграційної політики ЄС та національних політик країн-членів. Окрім того, результати дослідження можуть бути корисними для органів державної влади, міжнародних організацій, аналітичних центрів, а також для широкого кола фахівців, які працюють у галузях соціальної політики, економіки та міжнародних відносин.

Апробація роботи. Окремі положення дипломної роботи доповідалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від війни до миру: філософія політики у світі геополітичних конфліктів, кризи демократії та нових форм влади» (Тернопіль, 13-14 травня 2025 р.)

Структура роботи визначається метою та завданнями дослідження. Дипломна робота, зміст якої викладено на 39 сторінках. Вона складається зі вступу, трьох проблемних розділів, висновків та списку використаних джерел із 39 найменуваннями.

Розділ 1. Теоретичні основи міграційної політики Європейського Союзу

Міграційна політика Європейського Союзу стала особливо актуальною в умовах повномасштабної війни, розв'язаної росією проти України, яка триває з 24 лютого 2022 року. Війна у центрі Європи кардинально змінив геополітичний ландшафт і створив нові виклики для ЄС у питаннях міграції, безпеки, прав людини та економічної стабільності. За більше як три роки війни Європейський Союз став свідком безпрецедентної гуманітарної кризи, яка призвела до масового виведення мирного населення з України, а також змінила пріоритети та завдання міграційної політики ЄС.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, мільйони українців були змушені залишити свої домівки і шукати притулок у сусідніх країнах. За оцінками ООН, на 2024 рік понад 8 мільйонів українців виїхали за межі країни, більшість з них - жінки та діти, що стали біженцями через агресію росії. Великою частиною цього потоку стали країни Європейського Союзу, зокрема Польща, Румунія, Угорщина та інші держави Центральної та Східної Європи, які стали першими пунктами прибуття для біженців з України.

«Європейський Союз відреагував на цю кризу швидко, прийнявши тимчасову захисну директиву, яка надає біженцям з України особливі права: доступ до житла, медичних послуг, ринку праці та освіти. Ця директива стала значним кроком у підтримці українських біженців, адже вона дозволяє їм перебувати в країнах ЄС без необхідності проходити довгий процес отримання статусу біженця. Це рішення підкреслює принцип солідарності ЄС, який проявляється в кризових ситуаціях, особливо в контексті агресії росії проти незалежної держави. У разі порівняння з іншими ситуаціями, що виникали в Європі, ця міграційна хвиля стала однією з найбільших за останні десятиліття» [18, с. 25].

Важливим моментом є те, що потік біженців із України значно змінює міграційний ландшафт ЄС. Водночас з високим рівнем гуманітарної допомоги та підтримки для біженців, виникають певні проблеми, зокрема соціальні та економічні. Найбільше це стосується інтеграції великої кількості людей у країнах, що мають обмежену інфраструктуру або вже стикаються з високим рівнем безробіття, а також культурними та мовними бар'єрами. Відповідно до політики інтеграції, європейські країни повинні зважати на створення таких умов, що допоможуть новоприбулим адаптуватися до соціально-економічних умов у нових державах.

«У зв'язку з цим важливу роль відіграють держави-члени ЄС, які мають різні підходи до проблеми міграції, зокрема щодо визнання та інтеграції біженців. Деякі країни, як Польща, дуже активно підтримують українських біженців, зокрема надаючи гуманітарну допомогу, житло та можливості для інтеграції на ринку праці. У той же час деякі держави, зокрема в Західній Європі, можуть бути менш готовими до прийому великої кількості мігрантів, оскільки їхні національні політики з міграції вже піддаються тиску через інші, не менш складні соціально-економічні проблеми» [1, с. 34].

Повномасштабна російсько-українська війна також призвела до значних змін у зовнішньоекономічній політиці ЄС щодо міграції. Враховуючи величезний потік біженців і тимчасових переселенців з України, ЄС активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями та урядами інших країн для забезпечення підтримки в кризових ситуаціях, забезпечення гуманітарної допомоги та розробки довгострокових стратегій інтеграції. Одним з нових викликів, з якими стикається ЄС, є інтеграція українських біженців на ринку праці. Це питання стало особливо актуальним для країн, що найбільше прийняли біженців, адже в цих державах спостерігається значний попит на кваліфіковану робочу силу, і багато українців мають необхідні навички для заповнення цих вакансій.

Важливо зазначити, що війна в Україні також змусила ЄС переглянути свою зовнішню міграційну політику, зокрема у відносинах з росією та її союзниками. Ситуація з біженцями та внутрішньо переміщеними особами стала нагальним питанням, яке Європейський Союз намагається вирішувати через посилення санкцій, економічний тиск на росію та підтримку біженців із України. Проте, європейська політика щодо біженців із інших країн, що перебувають у конфліктних зонах, залишається менш чіткою і взаємопов'язаною з політичними рішеннями на рівні урядів.

Повномасштабна війна в Україні також кардинально змінила національні та міжнародні уявлення про безпеку та мобільність. Війна призвела до того, що країни ЄС переглядають політику щодо безпеки на своїх зовнішніх кордонах і намагаються посилити контроль за нелегальними міграційними потоками, які зросли через кризу в Україні та інші конфлікти в сусідніх країнах. Міграційна політика ЄС щодо нелегальної міграції, що виникла після 2015 року, продовжує залишатися пріоритетом, зокрема у боротьбі з переправкою мігрантів через Середземне море, а також із протидією торгівлі людьми та організований злочинності [39].

Незважаючи на численні труднощі, які виникають через різні міграційні виклики, Європейський Союз продовжує сприяти не лише гуманітарним ініціативам, а й активно розвиває стратегії для забезпечення безпеки своїх громадян і інтеграції новоприбулих. Позиція ЄС з міграції в умовах війни в Україні чітко показує важливість взаємодії між країнами-членами, щоб забезпечити не лише короткострокову гуманітарну допомогу, але й стабільне й успішне соціальне, економічне та культурне включення мігрантів. Водночас це питання вимагає постійного діалогу з міжнародними партнерами, щоб врахувати усі можливі аспекти як з точки зору людських прав, так і з точки зору національної безпеки.

Російсько-українська війна та її наслідки стали каталізатором зміни не лише внутрішніх політик ЄС, але й глобальної міграційної архітектури. Одним із важливих аспектів стала потреба в адаптації міграційних стратегій до нових реалій, зокрема в контексті підтримки економічної мобільності. Після 2022 року ЄС також почав активніше розглядати питання економічної інтеграції біженців і тимчасових переселенців, які прибувають із зони конфлікту. Відповідно до нових тенденцій, Європейський Союз акцентує увагу не лише на гуманітарній допомозі, а й на економічному потенціалі біженців, що прибувають до країн ЄС [2].

Однією з основних змін у міграційній політиці ЄС є значне розширення програми підтримки підприємництва серед мігрантів, особливо серед українських біженців. В останні роки було зафіксовано значне зростання числа стартапів, заснованих переселенцями, зокрема українцями, у країнах ЄС. Зокрема, на заході Польщі та в Німеччині було відзначено новий тренд — українці відкривають бізнеси у сфері технологій, онлайн-сервісів, дистрибуції товарів та послуг. ЄС підтримує ці ініціативи через фінансування програм для малих і середніх підприємств (МСП), а також сприяє інтеграції українських бізнесменів у єдину економічну простір через різноманітні навчальні курси та інформаційні платформи.

Водночас «економічні чинники та високий попит на кваліфіковану робочу силу в ЄС також стали вагомими рушіями для перегляду підходів до робочої міграції. Після початку війни в Україні країни ЄС активно шукають шляхи для використання кваліфікованих трудових ресурсів з України, зокрема у сферах, де спостерігається найбільший дефіцит кадрів. Наприклад, у таких країнах, як Німеччина та Франція, попит на медичних працівників і технічних спеціалістів зріс, що відкриває нові можливості для українських біженців у цих сферах» [38, с. 23].

Не менш важливим є питання внутрішньої міграції всередині ЄС, оскільки війна в Україні створила додатковий тиск на міграційні потоки не лише з-за кордону, а й всередині Європи. Значний потік біженців спричинив перенаселеність у деяких країнах, що значною мірою вплинуло на політику розподілу біженців між країнами ЄС. Наприклад, на тлі великої кількості переселенців, які приїхали до Польщі, постало питання про те, як уряди країн-членів можуть оптимізувати розподіл біженців, щоб уникнути соціальних напружень та забезпечити рівномірне навантаження на соціальні служби.

Європейський Союз також активізував свої зусилля щодо зміцнення стратегій боротьби з нелегальною міграцією в умовах війни. Величезний потік біженців і переселенців з України став серйозним викликом для системи контролю за кордонами ЄС, і через це зросла потреба в додаткових інвестиціях у прикордонні агенції, такі як Frontex. Водночас ЄС шукає нові шляхи для боротьби з нелегальними каналами міграції, особливо на тлі великих потужностей кримінальних мереж, що намагаються скористатися ситуацією з біженцями для своєї вигоди [3].

Не можна ігнорувати і демографічні зміни, які відбуваються в ЄС на тлі війни. Велика кількість молодих людей, особливо жінок, що залишають Україну, може стати ключовим чинником для демографічної стабільності у ЄС, зокрема в країнах, які переживають старіння населення. Із перспективи довгострокової економічної стабільності ЄС міграція з України надає можливість заповнити прогалини на ринку праці та зменшити вплив старіння населення.

Важливим аспектом є також зміна політики щодо гуманітарної допомоги та підтримки біженців з України в межах програм ЄС. Паралельно з кризою в Україні розвивалася також гуманітарна криза в інших частинах світу, і це призвело до того, що ЄС повинен був балансувати між пріоритетами допомоги Україні та підтримкою інших постраждалих країн, таких як Сирія, Афганістан та

країни Центральної Африки. Це вимагає постійної координації між державами-членами та міжнародними організаціями для ефективного вирішення гуманітарних проблем [37].

Інтеграція українських біженців в освітні системи ЄС стала ще одним важливим питанням. Мільйони дітей і підлітків з України, які рятуються від війни, потребують освіти та соціальної адаптації. ЄС активно працює з урядами країн-членів над інтеграцією цих дітей у місцеві освітні системи, що потребує значних фінансових витрат і створення нових педагогічних програм. Зокрема, в багатьох країнах вже було введено програму вивчення польської, німецької, англійської мов, що дозволяє біженцям інтегруватися в суспільство через освітні проекти [4].

Отже, війна в Україні не лише створила безпрецедентний гуманітарний виклик для ЄС, але й вивела міграційну політику на новий рівень - рівень економічної мобільності, інтеграції на ринку праці та гуманітарної стабільності. Європейський Союз став перед необхідністю не лише вирішувати кризу, пов'язану з біженцями, але й адаптувати свої стратегії до нових соціально-економічних реалій, забезпечуючи сталий розвиток і стабільність у середовищі нестабільності.

Розділ 2. Взаємодія міграції та суспільства: економічні, соціальні та політичні виміри

2.1. Міграція як фактор соціальної трансформації ЄС

Міграція є важливим чинником, що сприяє соціальній трансформації Європейського Союзу, перетворюючи як самі європейські країни, так і їхні суспільства, на тлі нових економічних, політичних та культурних реалій. З початком 2010-х років, коли ЄС почав переживати кризу міграційної політики, проблема міграції стала одним із ключових факторів, що змінюють соціальну структуру Європи. Вона не лише призвела до перегляду державної політики на рівні країн-членів, але й визначила нові тренди, що в майбутньому суттєво впливатимуть на соціальну тканину Європи.

Одним із найбільш очевидних аспектів є зростання соціального різноманіття. «Міграція значно збільшила чисельність етнічних, культурних та релігійних меншин у Європі, що зумовило необхідність адаптації політик щодо мультикультуралізму та інтеграції мігрантів. Різноманітність вимагає нових підходів у сфері освіти, ринку праці, прав людини та соціальних послуг. Європейські суспільства все більше стикаються з необхідністю створення механізмів для забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, зокрема для мігрантів та їх нащадків. Це не лише питання гуманітарного характеру, а й економічне та політичне завдання, яке ставить ЄС перед собою» [36].

Міграція також стимулює глибокі зміни в економічних структурах європейських країн. Робоча сила, що надходить з-за кордону, особливо з країн, що розвиваються, зокрема з Африки, Південної Азії та Середнього Сходу, заповнює вакансії на ринку праці, де спостерігається дефіцит робочих рук, зокрема в галузях сільського господарства, будівництва, медичних послуг, а

також у технологічних секторах. Водночас великий потік мігрантів ставить під питання стійкість соціальних систем ЄС, оскільки вимоги до інфраструктури, освіти та медицини зростають, що потребує значних інвестицій і змін в управлінні.

У соціальному контексті важливим є те, що міграція стала фактором перерозподілу економічних ресурсів і багатства в межах ЄС. В багатьох країнах-членах, особливо в тих, що переживають демографічну кризу, мігранти займають важливу роль у забезпеченні стабільності на ринку праці. Наприклад, в Італії та Іспанії мігранти складають значну частину робочої сили, що працює в сільському господарстві, домашніх господарствах і в обслуговуванні. У той самий час, в деяких країнах, таких як Німеччина і Франція, мігранти успішно інтегруються в висококваліфіковані галузі, такі як ІТ-сектор, інженерія та наукові дослідження, що демонструє, як міграція може стати рушійною силою для модернізації економік [5].

Проте одночасно з економічними перевагами, міграція супроводжується й певними соціальними викликами. Високий рівень міграції може сприяти соціальній напрузі, особливо у країнах, де є виражене нерівномірне економічне і соціальне становище. Міграційний потік може збільшити конкуренцію за робочі місця, посилити культурні і соціальні розбіжності, що іноді призводить до ксенофобії, дискримінації та радикалізації. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення політики інтеграції мігрантів, розробки освітніх і соціальних програм, спрямованих на взаєморозуміння та взаємоповагу.

Війна в Україні також стала новим фактором соціальної трансформації, прискорюючи соціальні зміни в ЄС. Потік біженців із України після початку повномасштабного вторгнення росії в 2022 році сприяв значному зростанню кількості переселенців, що змусило країни ЄС переглянути свої стратегії з прийому біженців, гуманітарної допомоги і інтеграції. Цей потік мігрантів підняв

питання про соціальну інклюзію, адаптацію до нових умов життя, доступ до освіти та медичних послуг. Водночас він створив нові виклики для соціальних систем ЄС, змусивши переглянути підходи до доступу до соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, соціальне забезпечення і житло [10].

Усі ці процеси свідчать про те, що міграція є не лише одним із факторів, що сприяють змінам у соціальній структурі ЄС, але й важливим елементом, який задає напрямок для подальших трансформацій. Зміни в демографічному складі, нові підходи до ринку праці, вимоги до адаптації соціальних систем, інтеграція культур і національностей - все це сприяє розвитку нових моделей соціального взаєморозуміння та забезпечення стабільності на рівні Європи.

Таким чином, міграція є потужним фактором соціальних змін, який не лише впливає на структуру соціальних відносин в ЄС, але й диктує необхідність гнучких і інноваційних підходів до розвитку внутрішньої політики європейських країн, інтеграції мігрантів і забезпечення їхніх прав. ЄС, з одного боку, отримує від міграції економічні вигоди, з іншого - має перед собою складне завдання з інтеграції нових громадян у свої соціальні та культурні структури, що є важливим аспектом майбутнього розвитку Європи.

Крім того, міграція в Європі не лише впливає на соціальну структуру, а й стимулює трансформацію суспільних інститутів. «Оскільки міграційні потоки змінюють демографічний склад європейських країн, виникає потреба в адаптації не лише до нових соціальних реалій, а й до нових підходів у системі урядування, права та політики. Це, в свою чергу, вимагає від ЄС створення нових нормативних актів, а також укріплення механізмів координації між країнами-членами в питаннях інтеграції та захисту прав мігрантів. Європейські країни починають адаптувати свої політичні та правові системи для того, щоб знизити соціальну напругу і забезпечити більш ефективне управління поточними та майбутніми міграційними потоками» [15].

Велика увага в ЄС приділяється й інклюзивності економічних і соціальних структур, щоб мінімізувати соціальну ізоляцію мігрантів, забезпечити доступ до базових послуг і можливостей для самореалізації. Програми соціальної інтеграції, які з'явилися після великих міграційних криз останнього десятиліття, стали новим інструментом соціальної адаптації в межах ЄС. Вони покликані не лише полегшити процес інтеграції, а й забезпечити рівні умови для мігрантів на ринку праці, доступ до соціальних виплат і якісних медичних послуг.

Один із цікавих аспектів - це роль міграції в трансформації європейської політики щодо громадянства. В умовах змішаних міграційних потоків, зокрема біженців, що приїжджають із країн, охоплених війнами та соціальними кризами, ЄС змушений переглядати свої підходи до громадянства та прав осіб без громадянства. Програми натуралізації та надання тимчасового захисту в умовах війни в Україні є яскравим прикладом того, як соціальні та політичні умови можуть швидко адаптуватися до реалій війни, проте це також створює нові соціальні виклики для інтеграції та розподілу прав на громадянство серед різних груп мігрантів [20].

Соціальні зміни, зумовлені міграцією, також посилюють увагу до важливості освіти як засобу для забезпечення рівних можливостей. Оскільки міграційні потоки часто складаються з молодих людей, для яких інтеграція в освітні системи є важливою частиною соціалізації, країни ЄС намагаються розробити програми для полегшення доступу до освіти для дітей і підлітків, які прибувають з країни конфлікту. Зокрема, в країнах, таких як Польща, Чехія, Німеччина та Франція, було помічено значне збільшення кількості українських дітей, що перебувають в системі освіти, а також акцент на створенні умов для розвитку двомовної освіти та програми мови. Тому міграція впливає не тільки на соціальні інститути, а й на розвиток освітніх і культурних практик, які, у свою чергу, створюють нові можливості для майбутніх поколінь.

На додачу до цього, міграція в Європі активно змінює культуру та соціальні уявлення про ідентичність. Європейські суспільства, зокрема ті, які мають довгу історію мультикультуралізму, почали активно адаптувати свої культурні політики для того, щоб зберігати традиції, але одночасно відкривати місце для нових культурних впливів. «Міграція стимулює розвиток нових культурних практик, ідентичностей та мовних спільнот, що змінює культурну карту Європи. Це вимагає розуміння соціальних процесів з точки зору толерантності, а також розвитку інтеркультурної компетенції серед європейських громадян» [25, с. 49].

Насамкінець, міграція сприяє зміні соціальної політики в контексті забезпечення прав людини, захисту прав жінок, дітей та інших уразливих груп мігрантів. За умов постійних соціальних та політичних викликів, що супроводжують великі міграційні потоки, Європейський Союз активно працює над створенням універсальних стандартів захисту прав мігрантів. У відповідь на нові реалії війни в Україні та на фоні зростаючої кількості біженців, ЄС розробляє більш ефективні механізми захисту, що сприяють забезпеченню безпеки і прав осіб на тимчасовий або постійний притулок.

Таким чином, міграція, що є потужним рушієм соціальних змін у ЄС, вимагає не лише перегляду політичних і правових стратегій, але й активної роботи над створенням умов для соціальної згуртованості, збереження культурної спадщини та адаптації до глобальних викликів. Це вимагає від європейських країн нових інноваційних підходів до інклюзії мігрантів і надання їм рівних можливостей для розвитку, а також - збереження соціальної стабільності, що має важливе значення для майбутнього ЄС [30].

2.2. Економіка в умовах глобальної міграції: вигоди і ризики для ЄС

У глобалізованому світі міграція стає важливим фактором, який значно впливає на економічні процеси, особливо в Європейському Союзі. Міграційні потоки, що постійно змінюються, як правило, пов'язані з глобальними соціально-політичними і економічними факторами, що вимагає від ЄС не лише адаптації до нових реалій, але й активного використання можливостей, які відкриваються в результаті міграції. Однак, попри численні вигоди, глобальна міграція також приносить з собою ряд ризиків, які потребують ретельного управління.

Одним з основних економічних вигод, що приносить міграція в ЄС, є поповнення робочої сили, особливо в таких секторах, як сільське господарство, будівництво, охорона здоров'я та обслуговування. В країнах з низьким рівнем народжуваності та старінням населення, мігранти є важливим джерелом працездатного населення. Наприклад, у Німеччині, Великій Британії та Франції мігранти займають ключові позиції в сферах, де спостерігається гострий дефіцит робочої сили, зокрема в галузі догляду за літніми людьми, в будівництві та у сфері обслуговування. За даними Євростату, 10% економічно активного населення ЄС становлять іноземці, що свідчить про важливість міграції для стабільності і розвитку економік європейських країн [35].

Іншим важливим аспектом є вплив міграції на інноваційність і підприємництво. Мігранти привносять нові ідеї, досвід та інколи капітал, що сприяє розвитку нових бізнесів та стартапів, особливо у високотехнологічних галузях. Країни ЄС, такі як Ірландія та Великобританія, стали центрами технологічних інновацій частково завдяки імміграції кваліфікованих спеціалістів у сфері ІТ та фінансів. Міграція також стимулює економічне зростання через розвиток нових ринків та збільшення попиту на товари і послуги.

З іншого боку, міграція також несе з собою певні економічні ризики. Один з них - це тиск на соціальні системи та інфраструктуру. В країнах, що приймають велику кількість біженців або трудових мігрантів, зростає попит на соціальні послуги, житло, медичне обслуговування, освіту та інші базові потреби. У деяких випадках це призводить до збільшення витрат державних бюджетів і необхідності додаткових інвестицій у відповідну інфраструктуру. Наприклад, в Італії, Греції та Іспанії, які зазнали значного потоку біженців з Африки та Близького Сходу, виникали проблеми з перевантаженням систем охорони здоров'я і освіти, що створювало соціальну напругу серед місцевих громадян.

Ще одним ризиком є економічна конкуренція на ринку праці, що може призвести до зниження зарплат в низькооплачуваних секторах. Хоча міграція поповнює робочу силу, вона також може збільшити конкуренцію на ринку праці, що особливо відчувається в країнах з високим рівнем безробіття серед місцевого населення. Це може призвести до виникнення соціальної напруги та зростання популістських настроїв, що виступають проти імміграції, що, в свою чергу, підриває політичну стабільність. «В ЄС активно обговорюється питання, як збалансувати потоки мігрантів з потребами внутрішнього ринку праці та забезпечити безпеку соціальних стандартів для всіх громадян» [6, с.45].

Крім того, соціальна інтеграція мігрантів вимагає значних інвестицій в освітні програми, адаптаційні курси та інші інфраструктурні рішення. У країнах, що приймають велику кількість мігрантів, необхідно забезпечити не лише базові умови для їхнього життя, але й створити умови для їх інтеграції в соціальну та економічну тканину суспільства. Якщо ці процеси не будуть належно керовані, вони можуть призвести до соціальної ізоляції і навіть до зростання злочинності, що негативно впливає на економічну ситуацію в країні.

Водночас глобальна міграція ставить нові виклики для європейських економік у контексті старіння населення. З огляду на те, що в ЄС спостерігається

низький рівень народжуваності та зростає частка літніх людей, міграція стає ключовим чинником, який дозволяє підтримувати баланс між працездатним і неактивним населенням. Мігранти можуть покрити дефіцит робочої сили у багатьох критичних секторах економіки, тим самим сприяючи сталому економічному розвитку. Однак, якщо ці демографічні зміни не будуть адекватно враховані в довгострокових економічних планах, це може призвести до зростання соціальних витрат, особливо у сфері пенсійного забезпечення та охорони здоров'я [34].

Не менш важливою проблемою є економічна нерівність між країнами ЄС, яка може посилюватися внаслідок міграційних процесів. Країни, що мають сильну економіку, такі як Німеччина або Франція, отримують більші вигоди від міграції, оскільки здатні ефективно інтегрувати мігрантів у свою економічну структуру. Водночас, країни з менш розвиненими економіками, такі як Болгарія, Румунія та країни Південної Європи, стикаються з більшими труднощами у забезпеченні рівних умов для всіх своїх громадян, що створює економічні диспропорції та може сприяти соціальному розшаруванню.

Таким чином, економіка ЄС в умовах глобальної міграції стикається з різноманітними викликами, які потребують комплексного підходу до управління міграційними процесами. Хоча міграція приносить значні вигоди в контексті поповнення робочої сили, розвитку інновацій та підтримки економічного зростання, вона також створює ризики, пов'язані з перевантаженням соціальних систем, зростанням соціальної нерівності та економічною конкуренцією. Тому для забезпечення сталого економічного розвитку ЄС необхідно розробити політики, які забезпечать баланс між вигодами і ризиками міграції, а також створять умови для ефективної інтеграції мігрантів у соціальну та економічну структуру Європи.

Глобальні міграційні потоки, які в останні роки стали більш інтенсивними через численні соціально-політичні кризи, значно впливають на економіку Європейського Союзу. Одним із найбільших викликів для ЄС стала російсько-українська війна в Україні, яка змінила картину міжнародних міграційних потоків і вивела питання адаптації економік до нових реалій на перший план. Війна змусила мільйони українців залишити свою країну і шукати притулок у Європі. Це стало не лише гуманітарною проблемою, а й суттєво змінило економічні реалії, сприяючи перерозподілу трудових ресурсів, змінам на ринку житла, а також викликавши нові потреби у соціальних послугах [7].

Якщо до початку війни в Україні більшість мігрантів до ЄС склалися з людей, що тікали від конфліктів в Африці та Близькому Сході, то після 2022 року, внаслідок агресії росії, ситуація значно змінилася. Українці стали одними з найбільших груп біженців в Європі, що вплинуло на економіку країн-членів ЄС. Більшість з них, потрапивши в сусідні держави, стали важливою частиною робочої сили, яку потребують економіки країн Європи, що страждають від браку робочої сили через низький рівень народжуваності і старіння населення.

Для економік ЄС війна в Україні принесла змішані наслідки. З одного боку, поповнення робочої сили сприяло зростанню виробничих показників у низці секторів. В Україні була висока кваліфікація робітників, зокрема у сферах ІТ, науки, медицини та технічних спеціальностей, і багато з цих мігрантів знайшли роботу в цих галузях. «Це дозволило деяким країнам ЄС зменшити дефіцит кваліфікованих кадрів. Польща, Німеччина та Чехія, які стали основними напрямками для українських біженців, отримали значний економічний потенціал у вигляді додаткової робочої сили, особливо в будівництві, аграрному секторі та обслуговуванні» [33, с.67].

З іншого боку, російсько-українська війна також спричинила тиск на соціальні системи, що потребує значних витрат для забезпечення біженців

основними потребами. Цей фактор призводить до необхідності додаткових витрат на розміщення, медичні послуги та забезпечення прав біженців, що збільшує навантаження на бюджети держав ЄС. Країни, що приймають велику кількість біженців, зокрема Польща, Румунія і Молдова, повинні інвестувати в інфраструктуру для тимчасового розселення і соціальної інтеграції.

Більше того, економічні виклики, що виникли у зв'язку з війною в Україні, підштовхнули ЄС до переосмислення своєї міграційної політики, спрямованої на довгострокову стабільність. Важливим аспектом є забезпечення рівноваги між економічними вигодами від міграції та ризиками, які вона може спричинити. На прикладі країн, що безпосередньо стикаються з найбільшими міграційними потоками, видно, що одним із головних завдань є забезпечення економічної інтеграції мігрантів через доступ до ринку праці та соціальних послуг. Рішення таких проблем потребує вдосконалення законодавства щодо працевлаштування мігрантів, інтеграційних програм, в тому числі щодо освіти, мовних курсів і професійної підготовки [8].

Водночас, незважаючи на позитивні економічні аспекти, що виникають внаслідок міграції, війна також підвищила рівень соціальної напруги в ЄС. Поява великих міграційних потоків може викликати нерівність між регіонами, адже різні країни по-різному реагують на прийом біженців. Наприклад, країни з більш розвиненими економіками, як Німеччина, можуть дозволити собі легшу інтеграцію новоприбулих через високий рівень державних інвестицій у соціальні програми, тоді як країни з меншою економічною спроможністю можуть відчувати збільшене навантаження на свої бюджетні кошти, що може призвести до соціальної напруги та посилення популістських настроїв.

На рівні європейської економіки війна в Україні також підштовхнула до перегляду політики енергетичної безпеки, оскільки росія є одним з основних постачальників енергоресурсів для ЄС. Блокування постачання енергоносіїв

внаслідок санкцій і війни створило нові економічні умови, що вимагали мобілізації ресурсів для пошуку альтернативних постачальників енергії. Цей процес вивів на перший план необхідність залучення трудових мігрантів для розбудови інфраструктури, що має забезпечити енергетичну незалежність ЄС. Мігранти з України та інших країн стали важливою частиною цього процесу, сприяючи розвитку інфраструктурних проєктів і реалізації нових технологій у сферах відновлювальної енергетики та енергозбереження [33].

Таким чином, війна в Україні в значній мірі вплинула на економічну ситуацію в ЄС, зокрема в контексті глобальних міграційних процесів. З одного боку, вона принесла економічні вигоди у вигляді додаткової робочої сили та стимулювання економічних секторів, з іншого - створила нові виклики для соціальних систем та ринку праці. ЄС все більше усвідомлює необхідність розробки комплексних і ефективних стратегій міграції, що дозволять не тільки максимізувати вигоди від міграційних потоків, але й зменшити можливі економічні ризики та соціальні напруги.

2.3. Політичні стратегічні вибори ЄС: як міграція формує європейські погляди на безпеку та управління

Політичні стратегії Європейського Союзу, що стосуються міграції, останнім часом стали важливою частиною зовнішньої та внутрішньої політики ЄС, адже міграційні процеси визначають не лише економічний розвиток, але й безпеку, стабільність і політичну єдність у межах спільноти. Міграція виявилася важливим фактором, який впливає на політичні вибори та рішення, прийняті в ЄС, і змушує переглядати існуючі підходи до управління і забезпечення безпеки. Політичні стратегії, спрямовані на вирішення міграційних проблем, визначають,

наскільки ефективно ЄС може справлятися з такими викликами, як тероризм, демографічний дисбаланс і соціальна інтеграція [9].

Міграція стала однією з найбільш гострих тем європейської політики, зокрема в контексті зростання популістських настроїв в країнах-членах ЄС. Останніми роками в ряді держав-членів, таких як Угорщина, Польща, а також частково Австрія та Італія, з'явилися політичні сили, які активно виступають проти масової міграції, закликаючи до перегляду політики відкритих кордонів. Ці настрої значно посилюються після міграційної кризи 2015 року, коли до Європи намагалися потрапити мільйони біженців із Сирії, Африки та інших конфліктних регіонів. Відтоді питання міграції стало важливою складовою політичної боротьби в ЄС і суттєво вплинуло на стратегії зовнішньої і внутрішньої політики Союзу.

Одним із важливих аспектів, що впливають на політичні стратегії ЄС у контексті міграції, є питання безпеки. Міграція може бути пов'язана з певними загрозами безпеці, такими як тероризм або організована злочинність, особливо коли йдеться про нелегальну міграцію та переправлення біженців через кордони. Напруженість зростає, коли політичні рішення ЄС щодо прийому біженців виявляються суперечливими. Наприклад, внаслідок терактів у Парижі 2015 року та інших подій, що сталися після цього, проблема безпеки стала основним пріоритетом у багатьох країнах ЄС, що, в свою чергу, змусило багато європейських урядів посилити заходи з контролю за міграцією [32].

ЄС намагається знайти баланс між гуманітарною допомогою та забезпеченням безпеки своїх громадян. Стратегічно, з одного боку, ЄС запроваджує механізми, які дозволяють країнам-членам відмовлятися від безконтрольного прийому біженців, одночасно посилюючи контроль на зовнішніх кордонах і співпрацю з третіми країнами, що є джерелами великої міграції. Наприклад, угоди з Туреччиною або Лівією, що передбачають допомогу

в контролі над міграційними потоками, стають важливим інструментом, яким ЄС намагається керувати ситуацією [11].

З іншого боку, в контексті стратегічних виборів щодо міграції важливим аспектом є політика інтеграції мігрантів. В ЄС існує значний політичний розподіл щодо підходів до інтеграції. Країни, які відчувають більший тиск через великий потік біженців, наприклад Німеччина або Франція, з більшою ймовірністю підтримують стратегії, що сприяють інтеграції мігрантів через освітні та соціальні програми, які включають мовні курси, доступ до медичних послуг і культурну адаптацію. Натомість країни, що мають більш критичні погляди на міграцію, часто підтримують більш обмежені і жорсткі політики, які передбачають строгі правила щодо в'їзду та перебування на території ЄС.

Політичні стратегії ЄС щодо міграції також визначають, як саме країни-члени взаємодіють один з одним. Однією з основних проблем ЄС є відсутність єдності у прийнятті міграційних рішень. «Країни, які відчувають на собі найбільше навантаження через прийом мігрантів, такі як Італія, Греція чи Іспанія, не завжди отримують підтримку від інших країн, що веде до політичної напруги в межах Союзу. Це призводить до формування нових альянсів, де одні країни намагаються максимально обмежити потоки мігрантів, а інші - намагаються підтримати їх з гуманітарних міркувань, що ускладнює процес прийняття консенсусних рішень на рівні ЄС» [31].

Під час стратегічних політичних виборів важливо враховувати і зміни в настроях громадян ЄС щодо міграції. Останні роки показали зростання популістських і правих націоналістичних партій, які активно виступають проти відкритих кордонів, вимагаючи більшої автономії від Брюсселя в питаннях міграції. Тому міграція стала одним із основних елементів, що визначає політичний ландшафт в Європі, зокрема під час виборів до Європарламенту або національних парламентів. Традиційні партії, як правило, намагаються знайти

компроміс між гуманітарними зобов'язаннями та необхідністю зберегти національну безпеку.

У той же час, ЄС все більше звертається до політики гнучкої безпеки, яка передбачає не лише контроль за зовнішніми кордонами, але й активну політику візових відносин, створення «зон безпеки» для тимчасового розміщення мігрантів і підтримку їх у країнах походження через програми розвитку та допомоги. Зокрема, країни ЄС працюють над новими ініціативами для посилення співпраці з африканськими та азійськими країнами щодо боротьби з нелегальною міграцією, що також є важливим стратегічним елементом у довгостроковій політиці безпеки ЄС [12].

Отже, політичні стратегічні вибори ЄС щодо міграції є багатограними і складними. Вони визначають, як ЄС реагує на нові виклики, що виникають внаслідок зростаючої кількості мігрантів, а також як ці стратегії взаємодіють з питаннями безпеки, соціальної стабільності та політичної єдності Союзу. Сучасні політичні вибори на рівні ЄС показують, що міграція є не лише питанням гуманітарним, але й важливим стратегічним фактором, який формується через взаємодію національних інтересів, економічних потреб і соціальних викликів.

Політичні стратегічні вибори Європейського Союзу щодо міграції набули особливої важливості після початку повномасштабної війни в Україні. Війна, що стала однією з наймасштабніших гуманітарних катастроф сучасності, спричинила новий виток міграційних процесів, і ЄС змушений був швидко адаптувати свою політику для реагування на ці зміни. Мільйони українців, змушених залишити свої домівки через агресію росії, стали важливою частиною нових міграційних потоків у Європі. Це не лише створило нові гуманітарні виклики для ЄС, але й змусило політиків і стратегів змінювати підходи до безпеки, соціальної інтеграції та внутрішніх розподілів між країнами-членами [29].

Реакція Європи на масову міграцію українців визначила нові стратегії безпеки та управління. Спільні рішення, ухвалені на рівні ЄС, зокрема надання тимчасового захисту українським біженцям, стали важливим тестом для системи колективної безпеки та солідарності в ЄС. Відкриття кордонів для українських біженців стало не лише політичним рішенням, але й стратегічним ходом, який мав на меті зберегти імідж ЄС як гуманітарної спільноти, готової прийняти тих, хто потребує допомоги в умовах війни. Однак це також поставило під сумнів здатність ЄС керувати подібними кризами в майбутньому, адже візьмемо до уваги, що кількість біженців з України не обмежується лише кількома мільйонами осіб, і якщо подібні конфлікти повторяться, ЄС, ймовірно, зіткнеться з ще більшими викликами у сфері міграції.

Це також підвищило обговорення стратегії «ефективного управління кордонами», яка стала важливим елементом політики безпеки ЄС в умовах війни. Зокрема, країни, які безпосередньо межують з Україною, зіштовхнулися з колосальним навантаженням, адже Польща, Румунія, Словаччина та інші країни стали головними державами-приймальниками біженців. Важливим стало створення та підтримка гуманітарних коридорів, а також застосування цифрових інструментів для реєстрації біженців і надання їм статусу тимчасового захисту, що дозволило значно спростити процес прийому [13].

Водночас, війна в Україні також поставила перед ЄС завдання збереження внутрішньої політичної стабільності. Величезні потоки біженців мали і соціальний вимір, адже це створило напругу в соціальних системах країн-членів. Часто саме найбільш вразливі верстви населення в країнах ЄС, що приймають біженців, відчували економічний тиск через обмежені ресурси для надання житла, медичних послуг і освітніх програм. Тому боротьба за внутрішню стабільність стала ще однією політичною стратегією, яка пов'язана з міграцією.

Тим часом нова стратегія ЄС щодо безпеки тепер включає й нові підходи до управління міжнародною міграцією, де важливу роль відіграє співпраця з третіми країнами. Війна в Україні показала важливість налагодження стратегічних відносин із державами, які можуть бути джерелом або транзитними пунктами для біженців. ЄС не тільки посилив свої кордони, але й активно співпрацює з країнами-сусідами України, такими як Молдова, що теж прийняла десятки тисяч біженців, сприяючи створенню тимчасових безпечних зон для евакуації [28].

Ще одним важливим аспектом, на якому потрібно зосередитись, є інформаційна війна, яку ЄС також активно включив у стратегії безпеки. З початком війни росія активно використовує дезінформацію як інструмент політичного та соціального тиску, що, в свою чергу, впливає на політику міграції в ЄС. Міграційні кризи стали плодючим ґрунтом для дезінформаційних кампаній, які намагаються змусити європейців сприймати біженців як загрозу безпеці і стабільності. Це, в свою чергу, створює додаткові політичні бар'єри та розбіжності в країнах ЄС щодо прийому мігрантів.

Тому політичні стратегії ЄС щодо міграції стали набагато більш багатогранними і динамічними в умовах глобальних криз, зокрема війни в Україні. Міграція не лише визначає нові політичні вибори в середині ЄС, а й змушує до перегляду національних та європейських підходів до забезпечення безпеки. Крім того, політика міграції стала важливим компонентом геополітичної стратегії ЄС, оскільки зміни в міграційних потоках тісно пов'язані з безпековими загрозами, в тому числі з боротьбою з тероризмом, організованою злочинністю та інформаційними атаками. Тому в майбутньому ЄС, ймовірно, змушений буде створювати нові механізми, щоб ефективно адаптувати свою політику до нових викликів, які постають перед європейськими державами у зв'язку з російсько-українською війною та глобальною міграцією [14].

Розділ 3. Перспективи розвитку міграційної політики ЄС

Перспективи розвитку міграційної політики Європейського Союзу у сучасному контексті є одними з найбільш обговорюваних тем у політичному дискурсі, оскільки міграція вже давно стала однією з найбільших глобальних проблем, що вимагає комплексного підходу на рівні не тільки окремих країн, а й міжнародних організацій, зокрема ЄС. Після початку повномасштабної війни Росії проти України, а також урахування тенденцій, що формуються внаслідок глобалізації, зміни клімату та соціальних і політичних викликів, міграція виявилася важливим стратегічним інструментом для Європейського Союзу, що потребує постійного перегляду та адаптації.

Міграція, без сумніву, вже є основним фактором, який визначає європейську політику. «В останні роки основні перспективи розвитку міграційної політики ЄС зосереджуються на декількох ключових напрямках, таких як управління міграційними потоками, забезпечення безпеки, інтеграція мігрантів, а також зміцнення зовнішніх кордонів ЄС. Особливу увагу також приділяється співпраці з країнами походження мігрантів та транзитними країнами, що має значення для запобігання нелегальній міграції і зниження соціальної напруги в країнах-членах» [27].

По-перше, одним із важливих напрямків майбутнього розвитку міграційної політики ЄС є підвищення ефективності системи управління міграційними потоками. Цей процес включає вдосконалення механізмів прикордонного контролю та співпраці між національними прикордонними службами країн ЄС і агенцією Frontex. Важливим кроком у цьому напрямку є інтеграція нових технологій і цифрових інструментів, які дозволяють значно полегшити процес реєстрації мігрантів і біженців, а також підвищити рівень безпеки на зовнішніх кордонах. Для цього ЄС також прагне зміцнити свою співпрацю з країнами, які є джерелами найбільших міграційних потоків, такими як країни Африки,

Близького Сходу та Центральної Азії, зокрема через програми розвитку та допомоги на місцях [16].

По-друге, міграція вимагає нового підходу до політики інтеграції. Як показав досвід прийому біженців і мігрантів у минулі роки, інтеграція мігрантів у європейське суспільство є складним процесом, який вимагає не тільки прийому людей на новому місці, але й підтримки їх соціальної, економічної та культурної адаптації. Оскільки ЄС стикається з викликами, такими як зростаюча політична поляризація і націоналізм, питання інтеграції стало ще важливішим для збереження соціальної стабільності. Стратегії, що забезпечують доступ мігрантів до освіти, охорони здоров'я, житла та робочих місць, повинні стати частиною загальної міграційної політики, орієнтуючись на забезпечення рівних можливостей для всіх. Однак це потребує значних фінансових і політичних ресурсів, а також узгодження підходів на рівні всього ЄС, зважаючи на різницю в економічних можливостях та політичних настроях серед держав-членів [26].

По-третє, одним із найбільших викликів для ЄС є забезпечення безпеки. Зростаюча кількість мігрантів та біженців створює додаткові загрози для безпеки країн ЄС. Це стосується не тільки нелегальної міграції, яка часто супроводжується організованою злочинністю і трафіком людей, але й можливого проникнення терористичних елементів або радикальних груп через уразливі маршрути. Враховуючи ці загрози, ЄС посилює контроль на зовнішніх кордонах, впроваджує механізми обміну інформацією між національними органами безпеки і підвищує ефективність боротьби з незаконною міграцією. Одним із важливих аспектів у цьому контексті є співпраця з третіми країнами у сфері безпеки та боротьби з тероризмом, а також впровадження нових законодавчих ініціатив для забезпечення безпеки на європейському рівні [17].

Водночас ЄС має намір значно посилити співпрацю з державами, які є країнами походження мігрантів. Це включає підтримку розвитку економік цих

країн, щоб зменшити тиск на міграцію та надати людям можливості для покращення їх умов життя на місці. Зокрема, ЄС уже розробив стратегії, що включають інвестиції у розвиток інфраструктури, освіти та охорони здоров'я в цих країнах, а також підтримку в боротьбі з корупцією та забезпеченні стабільності. Важливою частиною цього підходу є політика "міграції через розвиток", яка пропонує підтримку країнам, що стикаються з великою кількістю мігрантів, на умовах, які забезпечують не тільки гуманітарну допомогу, але й довгострокову стійкість економік цих країн.

Не менш важливим напрямком є розвиток інституційної спроможності ЄС у вирішенні міграційних криз. Реформа Спільної європейської політики віз і притулку, створення єдиного механізму для розподілу біженців між країнами-членами, а також удосконалення роботи Європейського агентства з притулку (EASO) і Фонду притулку є критично важливими для забезпечення гармонійної політики в усіх країнах ЄС. Додатково, для посилення внутрішнього управління міграцією ЄС продовжує працювати над інтеграцією держав-членів у загальну систему, яка дозволяє вирішувати міграційні питання без зловживань та термінових політичних суперечок [24].

Що стосується повномасштабної війни в Україні, то її вплив на розвиток міграційної політики ЄС не можна недооцінювати. Оскільки війна стала джерелом найбільшої міграційної хвилі з часів Другої світової війни, ЄС вже розробив нові механізми реагування на гуманітарні кризи та кризові міграційні потоки, що можуть виникнути в майбутньому. Питання збройних конфліктів та насильницьких політичних режимів стали частиною дискусії про нові способи формування безпечних кордонів і механізмів підтримки біженців. Важливою частиною майбутнього розвитку європейської політики міграції стане підвищення її гнучкості та адаптації до глобальних викликів, таких як зміни клімату, економічні кризи і військові конфлікти [16].

Отже, перспективи розвитку міграційної політики ЄС в майбутньому передбачають комплексний підхід до вирішення проблеми міграції, орієнтуючись на забезпечення безпеки, інтеграції мігрантів і економічної стабільності. Головною метою є створення механізмів, які дозволяють Європі бути не тільки відкритою для тих, хто потребує допомоги, але й ефективно контролювати потоки мігрантів, зберігаючи внутрішню політичну стабільність і соціальну гармонію [23].

Перспективи розвитку міграційної політики ЄС стають ще більш складними в контексті глобальних змін, які визначають нові умови для Європи. Одним із ключових аспектів є те, що ЄС все більше орієнтується на створення більш інтегрованої і всеосяжної політики, яка не лише враховує потоки мігрантів, але й усі можливі фактори, що сприяють міграції, включаючи економічні, соціальні, політичні та екологічні аспекти. Це також передбачає розширення співпраці з іншими міжнародними організаціями, що займаються питаннями міграції, такими як ООН, а також з окремими державами, що є основними країнами походження мігрантів. Важливим є те, що ЄС все більше спрямовує свої зусилля на розробку довгострокових рішень, які мають на меті вирішення корінних причин міграції, зокрема за допомогою економічної підтримки та сприяння розвитку в країнах, які найбільше страждають від конфліктів або природних катастроф [21].

Зі збільшенням глобальних міграційних потоків у майбутньому, Європа також зіштовхнеться з необхідністю коригувати свій підхід до внутрішнього управління міграцією, щоб забезпечити більш ефективний розподіл мігрантів серед країн-членів. Проблеми, які виникли через масовий наплив біженців із Сирії, Африки та України, показали, що навіть у найбагатших і найбільш стабільних країнах ЄС не завжди можна знайти оптимальне рішення для прийому великої кількості людей. Тому важливою складовою майбутньої міграційної

політики буде не лише створення єдиної політики розподілу, але й розробка таких механізмів, які б дозволяли швидко і ефективно реагувати на кризові ситуації, що виникають через глобальні катастрофи або збройні конфлікти [17].

Не менш важливим для ЄС у майбутньому є розвиток спільної політики безпеки, яка має поєднувати ефективний контроль за зовнішніми кордонами та збереження прав людини для мігрантів. Як показала ситуація з українськими біженцями, ЄС не завжди готовий до великих кризових ситуацій, що може призвести до соціальних і політичних розколів між країнами-членами. Тому підвищення взаємодії між державами-членами, створення спільних інструментів управління міграцією та обміну даними буде важливим кроком у досягненні стабільності та безпеки. ЄС повинен зробити ставку на сучасні технології для полегшення процесу контролю та реєстрації мігрантів, одночасно захищаючи права тих, хто шукає притулку.

Говорячи про перспективи, важливо зазначити, що ЄС також зосереджує свої зусилля на боротьбі з нелегальною міграцією та контрабандою. Збільшення нелегальних міграційних потоків є не тільки серйозною проблемою для безпеки, але й створює економічні та соціальні виклики для держав-членів. Тому боротьба з організованою злочинністю, яка спеціалізується на контрабанді мігрантів, стане важливим завданням для майбутніх політичних стратегій ЄС. Це вимагає посиленої співпраці з правоохоронними органами інших країн, зокрема тих, що знаходяться на зовнішніх кордонах Європи [22].

Із змінами в глобальній геополітиці і розвитком нових технологій, Європейський Союз має також розглянути питання автоматизації та вдосконалення процесу прийому мігрантів. Впровадження інноваційних цифрових інструментів може значно покращити процедури реєстрації, подачі заяв на притулок та обробки міграційних даних, зменшуючи адміністративний тиск на держави-члени і спрощуючи процес для самих мігрантів. Система, яка

дозволяє швидко і ефективно здійснювати перевірку мігрантів, допоможе зменшити можливості для зловживань і скоротити ризики для безпеки.

Водночас, перспективи міграційної політики також будуть залежати від того, як ЄС буде вирішувати питання кліматичної міграції. Зміна клімату стає однією з основних причин, чому люди змушені залишати свої домівки, особливо в Африці, Азії та Латинській Америці. За прогнозами, в найближчі десятиліття кількість кліматичних мігрантів може значно зрости, що потребуватиме нових підходів у міграційній політиці, орієнтованих на боротьбу з наслідками кліматичних змін і адаптацію мігрантів до нових умов життя [19].

Таким чином, перспективи розвитку міграційної політики ЄС включають в себе не лише поліпшення механізмів контролю і безпеки, а й роботу над створенням більш гуманних і сталих політик, спрямованих на інтеграцію мігрантів, боротьбу з нелегальною міграцією, а також адаптацію до нових викликів, таких як кліматичні зміни. Важливим залишається і питання вдосконалення співпраці з третіми країнами для запобігання нелегальним потокам і для створення умов, що дозволяють мігрантам розвивати потенціал у країнах їхнього походження або транзиту. Тому для успішного розвитку політики ЄС має бути готовий до постійних змін і адаптацій у відповіді на нові виклики, які визначатимуть майбутнє глобальної міграції.

ВИСНОВКИ

Загальні висновки по темі міграційної політики Європейського Союзу вказують на те, що ця сфера є однією з найважливіших і найбільш динамічних складових внутрішньої та зовнішньої політики ЄС. Міграція стала важливим фактором, який визначає соціально-економічний розвиток, безпеку та стабільність на континенті.

У відповідь на виклики, що виникають у зв'язку з глобалізацією, конфліктами, змінами клімату та економічними кризами, Європейський Союз вже впровадив низку політик, спрямованих на регулювання міграційних потоків, забезпечення безпеки та інтеграції мігрантів. Проте, з огляду на нові реалії, що виникають у світі, ці політики потребують постійного перегляду та адаптації.

Насамперед, ЄС має чітко визначити свою стратегію на майбутнє в умовах посилення глобальних міграційних потоків, зокрема через конфлікти, війни, економічні труднощі та екологічні катастрофи. Прикладом такого виклику стала повномасштабна війна росії проти України, яка призвела до одного з найбільших міграційних рухів на території Європи. Цей досвід показав, наскільки важливою є швидка реакція на кризові ситуації, а також наявність відповідних механізмів для прийому біженців та інтеграції їх у суспільства країн-членів ЄС. Після цього, питання ефективного розподілу мігрантів серед різних держав-членів стало одним із пріоритетних напрямків міграційної політики.

Другим важливим висновком є необхідність продовження вдосконалення внутрішніх механізмів управління міграцією в межах ЄС. Відповідно до нових умов глобальної мобільності, ЄС має значно посилити контроль за своїми зовнішніми кордонами, одночасно забезпечуючи дотримання прав людини і захист осіб, що шукають притулку.

Це включає в себе інтеграцію новітніх технологій для контролю і реєстрації мігрантів, поліпшення співпраці з державами, що є джерелами міграційних потоків, а також боротьбу з організованою злочинністю, яка спеціалізується на незаконному переміщенні людей.

Ще одним ключовим аспектом є питання інтеграції мігрантів у європейське суспільство. Складність цього процесу очевидна, оскільки не всі країни ЄС готові до прийому великої кількості мігрантів, а наявність політичних, економічних і соціальних відмінностей у підходах до цього питання часто призводить до розбіжностей між державами-членами.

Інтеграція мігрантів потребує не тільки підтримки в їхньому працевлаштуванні та соціальних умовах, але й роботи на рівні культури, освіти та соціальних відносин, що вимагає довготривалих і комплексних заходів.

Економічний аспект міграції для ЄС також є важливим. Висококваліфіковані мігранти можуть стати значним внеском у економіку країн ЄС, особливо в умовах старіння населення та дефіциту робочої сили в деяких секторах. Однак на тлі глобальних економічних криз та соціальних проблем важливою є необхідність збалансованого підходу до міграційної політики, щоб уникнути надмірного тиску на ринки праці і соціальну сферу.

Враховуючи постійні зміни в геополітичному контексті, Європейський Союз повинен розробляти нові стратегії для посилення співпраці з країнами-джерелами міграції. Це включає в себе не лише допомогу в розв'язанні соціально-економічних проблем, а й спільну боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю, а також підтримку прав людини в країнах, де здійснюються репресії, війни та інші порушення.

У зв'язку з підвищенням значення міграції у глобальній політиці та її інтеграцією у внутрішні політики країн ЄС, не можна недооцінювати важливість

стратегічних рішень, що стосуються економічних, соціальних, політичних та екологічних викликів.

Прогнозуючи майбутнє міграційної політики ЄС, можна говорити про важливість гнучких механізмів і підходів, що дозволяють оперативно реагувати на глобальні кризи, одночасно підтримуючи принципи людяності і рівності для всіх людей, які шукають новий дім у Європі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко В. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія». 2024. Вип. 2 (41). С. 134-142.
2. Безушко М. С. Міграційна політика ЄС: виникнення та проблеми сьогодення. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 1. С. 276-283
3. Вімон П. Міграція в Європі: подолання кризи солідарності. Брюссель, 2024. URL: <http://carnegie.ru/2024/02/09/ru-pub-67923>
4. Вітман К. М. Міграційний криза як виклик етнополітичної безпеки Євросоюзу. Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: науково-практич. симпозіум. Одеса, 2023. С. 18-25.
5. Європейська комісія: офіційний сайт. URL: <https://commission.europa.eu/>
6. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навч. посібник. За ред. Н. В. Антонюк, М. М. Микієвича. Львів. 2023. 532 с.
7. Євростат. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
8. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. Міжнародне право. 2025. № 1. С. 276-282
9. Зовнішні кордони ЄС у жовтні: кількість нелегальних в'їздів зростає. Фронтекс. 2024 URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-october-number-of-irregularentries-on-the-rise-7CiZBL>
10. Кримова М.О. Інтеграція мігрантів як інструмент функціонування ринку міграційних послуг країн ЄС. Економіка і організація управління. № 2 (34). 2024. С. 56-64

11. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. К.: НІСД. 2023. 472 с.

12. Міцкевич Р. Боротьба з нелегальною міграцією морем до ЄС. Джерела та потенційні форми реакції. 2024. С. 119-146. URL: <https://ksm.ka.edu.pl/tresc/2024-1/krakowskie-studia-miegraniczowe2024-nr1-mickiewicz>

13. Мушак Н. Б. Концепція «безпечної третьої країни» у праві Європейського союзу. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 134. 2024. С. 90-98

14. Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2024. № 6. С. 54-57.

15. Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. № 11. 2023. С. 302-306. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/52.pdf>

16. Пухова М. М., Дорошина І. П., Ходжаева І. Г. Теоретичні основи міграції. 2023. № 6. С. 13-16.

17. Рада Європейського Союзу. Як ЄС керує міграційними потоками. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows>

18. Рігерт Б. Що зміниться в міграційній політиці ЄС в 2025 році? URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-migracijnij-politici-es-v-2024-roci/a-64220445>

19. Сокурєнко В. А., Хрякова Н. О. Міграційна політика ЄС6 сучасні парадигми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Том 63. С. 67-83

20. Солодько А., Фітисова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Довідкова інформація офіційного сайту Аналітичного центру CEDOS. URL: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>

21. Стрілець М. Політика Європейського Союзу та провідних європейських держав щодо зниження рівня нелегальної міграції. Науково-дослідний центр проблем національної безпеки. URL: <http://nicpnb.ru/analytics/politika-evropejskogo-soyuza-i-vedushhihevropejskih-gosudarstv-posnizheniyuurovnyanelegalnoj-migratsii/>

22. Шамраєва В. М. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2024-1/zmist/R_2/Shamraeva

23. Шиманська Я. Стратегія Європейського Союзу перед обличчям міграційної кризи : пріоритети, бар'єри, ефекти. *Дослідження ВАС*. 2019. № 3. С. 159-186.

24. Шкурат М. Є., Лісна В. Г. Міграційна політика Європейського Союзу. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/migration-policy-of-the-european/>

25. Юськів Б. Н. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеки європейської регіональної системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2023. № 15. С. 23-36

26. Europe's Migration and Asylum Policy, Eurostat // Official site of the European Commission. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Asylumquarterly_report

27. European Council Conclusions on Migration, Digital Europe, Security and Defense, 19/10/2024 / Official Site of the Council of the European Union. Available at:

URL:<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/10/19/euco-conclusionismigration-digital-defence/>

28. EU-Turkey Agreement: Questions and Answers, press release, 2024. Official site of the European Commission. URL: http://europa.eu/rapid/pressrelease_MEMO-16-963_en.htm

29. Gardocka T., Kowalski P. Reasons and Consequences of Migration for Contemporary Europe. *Journal of Modern Science*. 2024. №. 1. P. 135-144.

30. Geddes A. *The Politics of Migration and Immigration in Europe*. London; Thousand Oaks; New Delhi, 2023.

35. *International migration in Europe: New Trends and New Methods of Analysis* / ed. Bonifazi C., Okolski M., Schoorl J., Simon P. Amsterdam: University of Amsterdam Press, 2024. 325 p.

36. Matkowska M. Polska polityka migracyjna - zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2024. №. 3. P. 77–92.

37. Mazur S. Kryzys na granicach Europy i jego wpływ na strukturę Unii Europejskiej w l. 2020–2024. *Punkt Informacji Europejskiej Europe Direct*. Rzeszów, 2024. P. 5–22.

38. *Population and Migration in the European Union*. Ed. by P. Rees. J. Stillwell, A. Convey, M. Kupiszewski. Chichester: John Wiley and Sons. 2023. P. 313.

39. Szymanska J. Strategia Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego: priorytety, bariery, efekty. *Studia BAS*. 2024. №. 3. P. 159–186.